Anton Çehov Martı Kitap Özeti ve Konusu (PDF)

Anton Çehov'un Martı adlı dört perdelik oyunu, aynı evde buluşan insanların birbirine ulaşamayan sevgilerini ve sanatla kurdukları ilişkileri anlatır. Genç yazar Treplev, oyuncu olmak isteyen Nina, ünlü aktris Arkadina ve yazar Trigorin arasındaki yakınlıklar, aile bağlarıyla mesleki beklentileri iç içe geçirir. Bu Martı kitap özeti, kısa anlatımın ardından dört perdenin olaylarını finaliyle birlikte ele alır.

Kitap Künyesi

Martı, Çehov'un 1895'te yazdığı bir tiyatro eseridir. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, yazarın aynı yıl Suvorin'e gönderdiği mektupta eseri dört perdelik bir komedi olarak tanımladığını aktarır. Aşağıdaki yıl, modern Türkçe baskının tarihini değil eserin yazıldığı dönemi gösterir.

Kitap Adı	Martı
Yazarı	Anton Pavloviç Çehov
Orijinal Adı	Чайка
Orijinal Dili	Rusça
Yazıldığı Yıl	1895
Türleri	Tiyatro, komedi, gerçekçi tiyatro
Ana Karakterler	Konstantin Treplev, Nina Zareçnaya, İrina Arkadina, Boris Trigorin
Olay Yeri	Rusya'da Sorin'in malikânesi, göl kıyısındaki bahçe, yemek odası, Treplev'in çalışma odası
Olay Zamanı	19. yüzyılın sonları; üçüncü ve dördüncü perde arasında iki yıl geçer

Konusu Nedir?

Martı'nın konusu, sevilmek ve değer görmek isteyen kişilerin beklentileriyle yaşadıkları arasındaki uzaklıktır. Treplev, annesi Arkadina'nın temsil ettiği tiyatroyu yetersiz bulur ve yeni bir anlatım biçimi arar. Yazdığı eseri Nina'nın oyunculuğuyla sahnelemek, hem sanatını

hem kendi kişiliğini kabul ettirme çabasının parçasıdır. Arkadina'nın küçümseyici tepkisi, aralarındaki gerilimi açığa çıkarır.

Nina ise sahneyi ve ünü, yaşadığı çevrenin dışına çıkma fırsatı olarak görür. Trigorin'le yakınlaşması, Treplev'in kıskançlığını ve yetersizlik duygusunu büyütür. Çehov bu ilişkilerin çevresine Maşa'nın karşılıksız sevgisini, Medvedenko'nun geçim kaygılarını ve Sorin'in gerçekleştiremediği isteklerini yerleştirir. Böylece tek bir aşk hikâyesinden çok, aynı yerde farklı hayatların yan yana sürdüğü bir dünya kurar.

Kısa Özeti

Sorin'in malikânesinde yaşayan Treplev, Nina'nın oynayacağı deneysel bir gösteri hazırlar. Annesi Arkadina'nın seyirci önündeki tepkileri yüzünden gösteriyi yarıda keser. Nina'nın ünlü yazar Trigorin'e duyduğu ilgi de aralarındaki bağı zayıflatır. Treplev vurduğu bir martıyı genç kadına getirir ve kendisini de öldürebileceğini söyler.

İlk intihar girişiminden sağ kurtulur. Nina oyuncu olmak için evinden ayrılır ve Trigorin'le ilişki yaşar. İki yıl sonra Treplev'in yazıları yayımlanmaktadır; ancak tanınması, içindeki güvensizliği gidermez. Nina çocuğunu kaybetmiş, Trigorin tarafından bırakılmış ve mesleğinde ağır güçlüklerle karşılaşmıştır. Buna rağmen sahnede kalmaya kararlıdır.

Nina'nın malikâneye yaptığı son ziyaret, Treplev'in beklediği birleşmeyi getirmez. Genç kadın Trigorin'i hâlâ sevdiğini söyler ve ayrılır. Treplev el yazmalarını parçalar; ardından sahne dışından bir silah sesi duyulur. Doktor Dorn, onun kendisini vurduğunu Trigorin'e alçak sesle bildirir ve Arkadina'nın oradan uzaklaştırılmasını ister.

Detaylı Özeti

Oyun, Sorin'in malikânesinin bahçesinde, göle bakan geçici bir sahnenin çevresinde başlar. Öğretmen Medvedenko, Maşa'ya sevgisini anlatır; genç kadın onun duygularına karşılık vermez. Maşa, Treplev'i sevmektedir. Medvedenko'nun geçim ve aile sorumlulukları hakkında söyledikleri de onu kendi mutsuzluğundan uzaklaştıramaz.

Treplev, ünlü oyuncu Arkadina'nın oğludur ve dayısı Sorin'in evinde yaşamaktadır. Annesinin sanat çevresinde kendisini önemsiz hisseder. Geleneksel tiyatronun kalıplarına karşı yeni biçimler denemek ister. Gölde, bahçede ve akşam ışığında hazırladığı gösteri, bu arayışın ilk somut adımıdır. Başrolde, yakınlarda yaşayan zengin bir ailenin kızı Nina vardır. Ailesinin sahneye karşı çıkmasına rağmen oyunculuk hayalini sürdürür.

Arkadina, sevgilisi Trigorin ve diğer konuklar gösteriyi izlemek üzere toplanır. Nina'nın söylediği simgesel monolog başlar; fakat Arkadina'nın yorumları oğlunu öfkelendirir. Treplev gösteriyi durdurur ve uzaklaşır. Doktor Dorn, daha sonra genç yazara çalışmasında değerli bir şeyler bulduğunu söyler. Bu destek, annesinin önündeki başarısızlık duygusunu ortadan kaldırmaz.

Nina, Arkadina ve Trigorin'le tanışır. Ünlerine hayran olduğu bu insanları daha yakından görmek ister. Özellikle Trigorin'in yazarlık yaşamı, merakını ve ilgisini çeker. Treplev onun kendisinden uzaklaştığını hissederken Maşa da kendi karşılıksız sevgisini Dorn'a açar. Bahçedeki buluşma, kimsenin istediği kişiden beklediği karşılığı kolayca alamadığı bir ilişki ağı içinde sona erer.

İkinci perdede malikânenin gündelik işleri sürmektedir. Arkadina ile çiftliğin yöneticisi Şamrayev arasında, şehre gitmek için kullanılacak atlar yüzünden tartışma çıkar. Nina, hayranlık duyduğu sanatçıların da küçük anlaşmazlıklar yaşadığını görür. Buna rağmen onların çevresine katılma isteği devam eder.

Treplev, elinde vurduğu bir martıyla gelir ve kuşu Nina'nın önüne bırakır. Yaptığını anlatırken yakında kendisini de öldürebileceğini söyler. Nina onun simgelerle konuşmasını anlamakta güçlük çeker. Trigorin yaklaşınca Treplev geri çekilir. İki genç arasındaki uzaklık artık gizlenemez durumdadır.

Trigorin, Nina'ya yazmayı bırakamayışını ve sürekli yeni malzeme arayan zihnini anlatır. Nina için ün, büyük bir mutluluğun işaretiyken Trigorin kendi uğraşını kaygılarıyla birlikte tarif eder. Yerdeki ölü kuşu görünce bir hikâye fikri düşünür: gölün yanında özgürce yaşayan bir genç kadın, karşısına çıkan bir adamın yüzünden zarar görür. Nina bu konuşmadan ve yazarın ilgisinden etkilenir.

Üçüncü perdede Arkadina ile Trigorin'in ayrılış hazırlıkları yapılmaktadır. Bu sırada Treplev'in kendisini vurmaya çalıştığı, ancak ölmediği öğrenilir. Başında bir sargı vardır. Annesiyle konuşurken eski yakınlıklarını hatırlar; Trigorin hakkındaki sözleri ise aralarında yeni bir tartışma başlatır. Arkadina ile oğlu birbirlerini incittikten sonra sarılır. Genç yazar, Trigorin'le düello düşüncesinden vazgeçer.

Maşa, Treplev'e duyduğu sevgiden kurtulabilmek umuduyla Medvedenko'yla evleneceğini söyler. Nina ise Trigorin'e, onun bir kitabındaki belirli satırlara gönderme yapan bir madalyon verir. Yazar göndermenin anlamını öğrendiğinde Nina'nın kendisine bağlandığını anlar. Malikânede biraz daha kalmak ister; Arkadina buna karşı çıkar ve ilişkisindeki yerini korumaya çalışır. Sonunda Trigorin onunla gitmeyi kabul eder.

Ayrılıştan önce Nina, oyunculuğa başlamak için Moskova'ya gitmeye karar verdiğini Trigorin'e bildirir. Trigorin ona buluşabilecekleri bir adres verir. Böylece Nina'nın evinden ayrılma ve sanat dünyasına katılma isteği, yazarla kurduğu ilişkiye bağlanır.

Dördüncü perde, iki yıl sonra aynı malikânede geçer. Treplev bir odayı çalışma alanına çevirmiştir. Yazıları dergilerde yayımlanmakta ve karşılığında para almaktadır. Sorin'in sağlığı kötüleştiği için yakınları yeniden bir araya gelir. Maşa ile Medvedenko evlenmiş ve çocuk sahibi olmuştur; ancak Maşa'nın Treplev'e ilgisi sürer. Kocasının eve dönme isteğine rağmen malikânede kalmayı tercih eder.

Aradan geçen sürede Nina, Trigorin'le birlikte olmuş ve bir çocuk dünyaya getirmiştir. Çocuğu ölmüş, Trigorin ise Arkadina'yla ilişkisine dönmüştür. Nina çeşitli yerlerde sahneye çıkmış, oyunculukta başarısızlıklar yaşamıştır. Treplev onun gösterilerini izlemiş ve gönderdiği mektupları almıştır. Bu mektuplarda Nina zaman zaman kendisini martıyla özdeşleştirir.

Arkadina ile Trigorin'in gelişi, evdeki eski ilişkileri yeniden görünür kılar. Treplev, yazarlığındaki ilerlemeye rağmen annesinin ilgisini ve kendi aradığı kesinliği bulamaz. Konuklar konuşup tombala oynarken Şamrayev, daha önce içi doldurtulan martıyı Trigorin'e hatırlatır. Yazar bu kuşla ilgili verdiği talimatı hatırlamaz.

Nina gizlice Treplev'in yanına gelir ve kimsenin kendisini görmemesini ister. Treplev ona sevgisinin sürdüğünü söyler. Nina ise yaşadığı acıları, sahnede kendine güvenini nasıl kaybettiğini ve sonrasında mesleğine yeniden bağlanışını anlatır. Artık önemli olanın yalnızca ün kazanmak olmadığını, güçlükler karşısında dayanabilmek gerektiğini düşünmektedir. Yolculuğuna ve oyunculuğa devam edecektir. Trigorin'i hâlâ sevdiğini de açıklar.

Genç kadın eski gösterideki sözlerini hatırlayıp Treplev'e sarılır ve ayrılır. Treplev bir süre yalnız kalır; el yazmalarını yırtıp masanın altına atar ve odadan çıkar. Diğerleri geri dönerek oyunlarına devam eder. İçi doldurulmuş martı yeniden gösterildiğinde Trigorin onu yine hatırlamadığını söyler.

Bu sırada sahne dışından bir silah sesi gelir. Dorn, Arkadina'yı yatıştırmak için ilaç şişelerinden birinin patlamış olabileceğini söyler. Kontrol etmek üzere dışarı çıkar ve döndüğünde aynı açıklamayı sürdürür. Ardından Trigorin'i kenara çekerek Treplev'in kendisini vurduğunu fısıldar. Arkadina'yı buradan uzaklaştırmasını ister. Perde, bu haber herkesin önünde açıklanmadan kapanır.

Karakterleri

Martı karakterleri, birbirlerinin hayatında farklı roller üstlenir. Bir kişi için aşk olan ilişki, bir başkası için mesleki hayranlık ya da geçici yakınlık olabilir. Ana kahramanların sanat ve sevgi arayışlarını, malikânedeki diğer kişilerin gündelik ihtiyaçları ve gerçekleşmemiş beklentileri tamamlar.

Ana Kahramanlar

Ana kişiler, sanatın anlamı ve yakınlık ihtiyacı çevresinde birbirine bağlanan dört karakterdir. Aralarındaki çatışma hem mesleki görüş ayrılıklarını hem de kişisel kırgınlıkları içerir.

- **Konstantin Treplev:** Yeni bir tiyatro dili arayan genç yazardır. Annesinin onayını ve Nina'nın sevgisini ister. Son perdede yazıları yayımlansa da kendisini nereye ait hissettiğine dair soruları sürer.
- **Nina Zareçnaya:** Oyuncu olmak için ailesinin itirazlarına karşı çıkan genç kadındır. Ünü başlangıçta idealize eder; daha sonra kayıplar ve mesleki güçlüklerle karşılaşır. Son görüşmede sahneye devam etme iradesini ortaya koyar.
- **İrina Arkadina:** Tanınmış oyuncu, Treplev'in annesi ve Trigorin'in sevgilisidir. Mesleki konumuna ve genç görünmeye önem verir. Oğluna duyduğu sevgi, onun sanatını ve duygusal ihtiyaçlarını anlamasını her zaman sağlamaz.
- **Boris Trigorin:** Tanınmış yazardır. Çevresinde gördüklerini yeni metinlerin malzemesi olarak değerlendirir. Mesleki ünü, kendi tatminsizliğini ortadan kaldırmaz; Nina'yla ilişkisi de başka insanların hayatında ağır sonuçlar bırakır.

Yan Kahramanlar

Yan kahramanlar, büyük sanat tartışmalarının çevresinde hayatın başka yüklerini taşır. Geçim, yaşlılık, ev işleri ve karşılıksız sevgi, onların konuşmalarında somutlaşır.

- **Sorin:** Malikânenin sahibi ve Arkadina'nın erkek kardeşidir. Yaşlanmış, hastalanmış ve istediği hayatın önemli bir bölümünü yaşayamadığını düşünmektedir.
- **Maşa:** Şamrayev ile Polina'nın kızıdır. Treplev'i sever; bu sevgiden kurtulmak için Medvedenko'yla yaptığı evlilik beklediği değişimi getirmez.
- **Medvedenko:** Maşa'yı seven öğretmendir. Ailesinin geçimi ve çocuğunun bakımıyla ilgilenir. Ekonomik güçlükleri, malikânedeki sanat konuşmalarına farklı bir ölçü getirir.
- **Dorn:** Doktordur. Treplev'in denemesine ilgi gösterir; başkalarının yakınmalarını dinler. Son sahnede gerçeği ilk öğrenen ve Arkadina'dan saklayan kişidir.
- **Şamrayev:** Malikânenin yöneticisidir. Gündelik işlerde kendi yetkisini korur; atların kullanımı yüzünden çıkan tartışmalar bunun görünür örnekleridir.

- **Polina:** Şamrayev'in eşi ve Maşa'nın annesidir. Dorn'a duyduğu ilgi karşılık bulmaz. Kızının mutsuzluğunu da yakından izler.
- **Yakov:** Gösterinin hazırlanması ve evdeki işler sırasında görülen çalışandır. Ana kişilerin tartışmaları sürerken malikânenin gündelik işleyişine katılır.

Ana Fikri ve Temaları

Martı'nın ana fikri, insanın sevilme ve anlamlı bir iş yapma isteğinin başkalarının onayına bağlandığında nasıl kırılganlaşabildiği üzerinden okunabilir. Treplev'in yazarlıkta ilerlemesi, içindeki boşluğu kendiliğinden doldurmaz. Nina ise yaşadığı kayıplara rağmen yaptığı işle yeni bir ilişki kurmaya çalışır. İki kişinin son görüşmesi, benzer güçlüklerin aynı sonuca varmadığını gösterir.

Karşılıksız sevgi, kişiler arasında uzanan bir zincir oluşturur. Medvedenko Maşa'yı, Maşa Treplev'i, Treplev Nina'yı sever; Nina'nın ilgisi Trigorin'e yönelir. Bu bağlantılar, insanların aynı yerde bulunmasının birbirlerini anlayabildikleri anlamına gelmediğini gösterir. Söylenen sözlerle duyulan ihtiyaçlar sık sık birbirinin yanından geçer.

Sanat ve tanınma arzusu, Treplev'in yenilik isteğinde, Arkadina'nın mesleki alışkanlıklarında ve Trigorin'in yazma zorunluluğunda farklı biçimler alır. Nina'nın başlangıçta hayranlık duyduğu ün, son perdede yerini çalışmaya ve dayanma gücüne ilişkin bir düşünceye bırakır. Böylece başarı, yalnızca dışarıdan görünen itibarla ölçülemez hâle gelir.

Martı imgesi, farklı kişilerin farklı anlamlar yüklediği bir odaktır. Treplev'in vurduğu kuş, Nina için önce anlaşılması zor bir simgedir. Trigorin onu bir hikâye düşüncesine dönüştürür. Nina'nın mektuplarında ve son konuşmasında yeniden beliren imge, genç kadının kendisini yalnızca zarar görmüş bir kuş olarak tanımlamaya sığmadığını da gösterir. Sonunda oyunculuğa dönme kararlılığı önem kazanır.

Yaşanmamış hayatlar ve zaman, Sorin'in yakınmalarında ve evde tekrarlanan karşılaşmalarda hissedilir. İki yıl geçmesi bazı koşulları değiştirir; evlilikler yapılır, yazılar yayımlanır, kayıplar yaşanır. Buna rağmen eski ilişkilerin önemli bir bölümü sürer. Zaman ilerlerken kişiler aynı konuşmalara ve aynı beklentilere dönebilir.

Teknik ve Edebi Analiz

Martı, dört perdeli yapısında gündelik konuşmalarla ağır sonuçları yan yana getirir. Çehov eseri komedi olarak adlandırsa da kıskançlık, kayıp ve ölüm anlatının içindedir. Komik ya da

sıradan görünen anlar, kişilerin acılarının yanında yer alır. Bu birliktelik, metni yalnızca neşeli bir komedi veya tek çizgili bir felaket hikâyesi olarak okumayı güçleştirir.

Tiyatro metninde karakterleri tanıtan bağımsız bir roman anlatıcısı bulunmaz. Diyaloglar, susmalar, sahne yönergeleri ve davranışlar birlikte anlam üretir. Bir kişinin açıkça söylediklerileyle konuşmanın altında taşıdığı istek farklı olabilir. Arkadina ile oğlunun tartışması hem sanat görüşlerini hem de sevgi ve onay ihtiyacını açığa çıkarır.

İlk perdedeki gösteri, oyun içinde oyun yapısı kurar. Treplev'in aradığı yeni biçimler, yalnızca bir tartışma konusu olarak kalmaz; seyircinin önünde denenir ve kesintiye uğrar. Son perdedeki tombala da başka türden bir oyundur. Başlangıç ve bitişteki bu benzerlik, aradan geçen zamanda değişen ve değişmeyen ilişkileri karşılaştırma olanağı verir.

Önemli olayların bir bölümü sahnede doğrudan gösterilmez. Treplev'in ilk intihar girişimi ile Nina'nın şehirde yaşadıkları konuşmalardan öğrenilir. Son ölüm de sahne dışındaki bir ses ve Dorn'un fısıltısıyla bildirilir. Oyunun kamuya açık eski İngilizce metni, Nina'nın son konuşmasını ve bu kapanışı birlikte içerir. Dışarıdan küçük görünen konuşmalar, görünmeyen yaşantıların ağırlığını taşır.

Üçüncü perdeden dördüncü perdeye geçerken iki yıllık bir zaman sıçraması vardır. Son bölümde akşamın yeniden gelmesi, zamanın gerçekten geriye aktığı anlamına gelmez. Tekrarlanan mekânlar ve davranışlar, ileriye giden hayatın içinde aynı duygusal sorunların sürdüğünü hissettirir. Martı'nın dramatik gücü, değişimin gerçekleştiği yerlerle tıkanmanın devam ettiği yerleri aynı sahnede buluşturmasındadır.

Kaynak: https://el-kitap.org/kitap-ozetleri/anton-cehov-marti-kitap-ozeti-ve-konusu/